

5^ο ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Διοργάνωση : Π.Ε.Σ.Ε.Α.

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ : Χαράλαμπος Συμεωνίδης, Νηπιαγωγός Ειδικής Αγωγής

Τίτλος Εισήγησης: «Πρόγραμμα παρέμβασης σε τμήμα ένταξης σε α.μ.ε.ε.α. με νοητική υστέρηση»

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της εκπαίδευσης είναι να προετοιμαστούν όλα τα παιδιά για την επιτυχία στην ενηλικίωση. Τα παιδιά με νοητική καθυστέρηση πρέπει να αποκτήσουν την εμπειρία και τις δεξιότητες που να τους επιτρέπουν να εργαστούν, να ζήσουν και να απολαύσουν τη ζωή στην κοινότητά τους. Για να υλοποιηθεί το παραπάνω πρέπει να υιοθετηθούν ορισμένες βασικές αρχές:

- Όλα τα σχολεία πρέπει να εκτιμήσουν όλους τους μαθητές και να τους εντάξουν σε όλες τις πτυχές της σχολικής ζωής.
- Κάθε μαθητής έχει το δικαίωμα να λάβει μια εξατομικευμένη εκπαίδευση που να ικανοποιεί τις ανάγκες του και να του προσφέρει την απαραίτητη υποστήριξη
- Η ποιοτική εκπαίδευση πρέπει να εκτιμήσει και να εξετάσει τις ανησυχίες του μαθητή και της οικογένειας του.

Όλοι οι μαθητές πρέπει να αποκτήσουν εκείνες τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες ώστε να ζήσουν όσο το δυνατόν περισσότερο αυτόνομα στις κοινότητές τους. Πρέπει να ξέρουν πώς να ψωνίσουν, να χρησιμοποιήσουν το ταχυδρομείο και να πάνε στο γιατρό ή την κλινική. Οι μαθητές πρέπει να μάθουν τέτοιες δεξιότητες όπως πώς να συμμετέχουν στις κοινωνικές και θρησκευτικές δραστηριότητες πώς να χρησιμοποιήσουν τα δημόσια μεταφορικά μέσα. Τα σχολεία μπορούν να παρέχουν αυτές τις ευκαιρίες στους μαθητές με νοητική καθυστέρηση, τουλάχιστον εν μέρει.

Πριν από τον σχεδιασμό ενός προγράμματος εκπαιδευτικής παρέμβασης απαιτείται η σωστή αξιολόγηση των δυνατοτήτων και αδυναμιών του παιδιού σε όλους τους τομείς. Χωρίς την έγκυρη αξιολόγηση είναι σχεδόν αδύνατο για τον εκπαιδευτικό να θέσει στόχους, να χρησιμοποιήσει σωστές μεθόδους και να κατάλληλα μέσα υλοποίησης του προγράμματος.

ΓΕΝΙΚΑ

Το παιδί που θα μας απασχολήσει έχει νοητική καθυστέρηση και ήρθε για πρώτη χρονιά στο νηπιαγωγείο μας. Την προηγούμενη χρονιά φοιτούσε σε κανονικό νηπιαγωγείο χωρίς υποστήριξη. Θα έπρεπε να πάει Α΄ δημοτικού ηλικιακά, αλλά μετά από σύμφωνη γνώμη των γονέων φοιτά στο νηπιαγωγείο μας.

Στο νηπιαγωγείο καθ' όλη τη διάρκεια του έτους εξελισσόταν πρόγραμμα Αγωγής Υγείας με θέμα την κυκλοφοριακή αγωγή. Το θέμα σχεδιάστηκε και καταγράφηκε σε σχέδιο εργασίας σύμφωνα με τα ενδιαφέροντα των νηπίων. Μέσα σ' αυτό το πρόγραμμα λοιπόν υπήρχε πάντοτε θέση για τον Γ., ώστε η συμμετοχή του να είναι ενεργή. (Δραματοποίηση στην αυλή, στην τάξη, ετοιμασία σκηνικού, εκμάθηση του ρόλου του, εικαστικά κλπ.).

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Πριν ακόμη ξεκινήσει η οργανωμένη παρέμβαση στην ανάπτυξη του Γ., έγινε συστηματική παρατήρηση σε όλους τους τομείς ανάπτυξής του από την πρώτη κιόλας στιγμή που άνοιξαν τα νηπιαγωγεία. Η συστηματική παρατήρηση και καταγραφή της έγκειται στο να προσδιοριστούν και να καθοριστούν οι ικανότητες του παιδιού, δηλ. τι μπορεί κατά κύριο λόγο και τι δεν μπορεί να κάνει ο Γ.

Η όλη διαδικασία παρέμβασης εγγράφεται σε μια προβληματική που έρχεται από ιδρύματα του εξωτερικού: "παρατηρείτε το παιδί για να μπορείτε να το βοηθήσετε περισσότερο, προγραμματίστε το έργο σας για να ελέγχετε καλύτερα τις επιτεύξεις του παιδιού και να τις λαμβάνετε υπόψη, εξατομικεύστε τους στόχους για να τους προσαρμόσετε καλύτερα σε κάθε παιδί"¹.

Η παιδαγωγική παρατήρηση έγινε μέσα στην αίθουσα, στη διάρκεια εξέλιξης ελεύθερων και μη δραστηριοτήτων. Συγκέντρωσα τις εκτιμήσεις μου, τα συμπεράσματά μου πάνω σ' αυτά που κατέγραψα και διαπίστωσα την εξέλιξη του Γ. στους παρακάτω τομείς:

- ψυχοκοινωνικός τομέας
- κοινωνικοσυναισθηματικός τομέας
- δεξιότητες
- αισθητικός τομέας
- μαθησιακός-γνωστικός τομέας
- και στην γλωσσική ανάπτυξη

Σε μερικά σημεία των τομέων ανάπτυξης, φαίνεται να είναι υψηλά. Αυτό είναι φυσιολογικό γιατί όπως υποστηρίζει η M. Egg, ευκαιριακά είναι δυνατό να παρουσιαστούν καλύτερες επιδόσεις, σε καθυστερημένα παιδιά.

Επίσης συγκέντρωσα πληροφορίες για το παιδί από την οικογένειά του (κυρίως από την μητέρα και τον παππού, που ερχόταν καθημερινά στο νηπιαγωγείο). Από άλλους επαγγελματίες που ασχολήθηκαν ή ασχολούνταν με το παιδί. Έτσι πήρα πληροφορίες από τον παιδοψυχίατρο, τον λογοπεδικό, και τον εργοθεραπευτή.

Τέλος για να έχω μια πληρέστερη εικόνα για το προφίλ του Γ. εφήρμοσα δυο tests με στόχο διερευνητικό και όχι διαγνωστικό-ψυχομετρικό. Αυτά ήταν το AAMD (Συνοπτικό προφίλ) και το ΙΤΡΑ(ψυχογλωσσικών ικανοτήτων).

Στη συνέχεια της παρατήρησής μου προσπάθησα να καταγράψω τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία του Γ. τα οποία θα βοηθούσαν τόσο εμένα όσο και τον ίδιο.

¹ Β.Τζόνσον-Ρ.Βέρνερ Οδηγός ανάπτυξης για προβληματικά παιδιά. Εκδόσεις Καστανιώτη 2002
Σελ.22

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

Μετά την αξιολόγηση των παραπάνω στοιχείων, οι προτεραιότητες που τίθενται για το παιδί είναι:

1. Να είναι συγκεντρωμένος κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας (ατομικής ή ομαδικής). Κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας του ανατίθεται κάποιος ρόλος. Αυτός ο ρόλος θα αναγκάσει τα μέλη της ομάδας να τον κρατούν σ' επαφή μαζί της.
2. Ανάλυση πρωτοβουλιών μέσα στην ομάδα (να ανοιχτεί μέσα σ' αυτήν). Ουσιαστική συμμετοχή μέσα στην ομάδα. Πρέπει να μάθει να λειτουργεί μέσα σε όρια και πλαίσια, τόσο στο περιβάλλον του νηπιαγωγείου, όσο και σ' αυτό της οικογένειας. Επίσης πρέπει να συμμορφώνεται σε κανόνες και κανονισμούς που αφορούν τον κοινωνικό του περίγυρο.
3. Βελτίωση της αυτονομίας του και οργάνωση της συμπεριφοράς του, τόσο σε επίπεδο αίθουσας όσο και σε επίπεδο ευρύτερου κοινωνικού συνόλου.
4. Να τρώει καθαρά, να συμμαζεύει την πετσέτα του και τα προσωπικά του αντικείμενα, να διατηρεί το χώρο που τρώει καθαρό, όπως επίσης να διατηρείται καθαρός.

ΒΗΜΑΤΑ

Πριν προχωρήσω στον καθορισμό των βημάτων που θα ακολουθηθούν, λήφθηκε υπ' όψιν από τα στοιχεία της παρατήρησης, το εξελικτικό στάδιο στο οποίο βρίσκεται. Έτσι δεν ξεκινάει ο Γ. από πολύ χαμηλά στην εφαρμογή των δραστηριοτήτων, διότι ήδη μερικά στάδια της εξέλιξής του τα έχει κατακτήσει.

Επίσης λήφθηκε υπ' όψιν η πιθανή πορεία του Γ. μετά την εφαρμογή του προγράμματος παρέμβασης. Δηλαδή το που θέλω να φτάσει και που μπορεί να φτάσει το παιδί. Πως μπορεί να αποκτήσει συνήθειες και γνώσεις χρηστικές για την ενήλικη ζωή του.

Έτσι εστίαστηκα στα παρακάτω επιλεκτικά βήματα, αυτά που θεωρώ περισσότερο σημαντικά, αλλά και περισσότερο ελπιδοφόρα για την απόκτηση εφοδίων που θα τον βοηθήσουν στην μετέπειτα εξέλιξή του.

ΒΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1

Να θεωρεί τον άλλο σαν συνεργάτη και σαν εμπόδιο.

- Όταν κάθονται τα νήπια στον κύκλο, το κάθε παιδί λέει τ' όνομά του με τη σειρά. Δεν μπορεί να συνεχίσει το επόμενο αν το προηγούμενο δεν πει τ' όνομά του.
- Σε επόμενη φάση, πετώ την μπάλα σε κάθε παιδί κι αυτό λέει τ' όνομά του. Το κάθε παιδί είναι σ' ετοιμότητα να πιάσει την μπάλα.
- Τα νήπια με την υπόκρουση μουσικής κινούνται ελεύθερα στον χώρο. Με την παύση σταματούν και ψάχνουν να βρουν ένα ζευγαράκι. Η δραστηριότητα συνεχίζεται με διαφορετικό ζευγάρι κάθε φορά.
- Τα νήπια είναι σε ζευγάρια και παίζουν τον "τυφλό". το πρώτο παιδί κλείνει τα μάτια του και το άλλο από πίσω του το οδηγεί σε διάφορες κατευθύνσεις.
- Παίζουμε το παιχνίδι "Μιχάλης" από μουσικό CD. Παίζουμε άλλα μουσικά παιχνίδια όπου απαιτείται η συνεργασία ενός τουλάχιστον νηπίου.

- Παίζουμε το παιχνίδι της κυκλοφοριακής αγωγής με σήματα, τροχονόμο, αυτοκίνητα, πεζοδρόμια κ.α. όπου δημιουργούνται και καταστάσεις προβληματισμού.
- Σε ομαδικές δραστηριότητες, αναλαμβάνει να κάνει κάτι, όπως να βάψει ένα κομμάτι του ήλιου, να μαζέψει ένα χρώμα μαρκαδόρων από αυτούς που έπεσαν και να τους τοποθετήσει σωστά στη θέση τους. Να βρει από περιοδικά αυτοκίνητα, να τα κόψει, να κολλήσει τ' αυτοκίνητα πάνω σε χαρτί του μέτρου για την κατασκευή ενός σκηνικού.

Σε ατομικές δραστηριότητες να τελειώνει ότι αρχίζει.

- Κατασκευές με χαρτοκοπτική (σε φύλλο A4, σε χαρτόνι κ.α.). Δίνονται φύλλα εργασίας για κόψιμο με το ψαλίδι. Από νωρίτερα κατανοεί το τι θα κάνει και πως για να το πάρει θα πρέπει να το τελειώσει.
- Να ζωγραφίζει ή να χρωματίζει μέσα σε ένα ορισμένο πλαίσιο σε φύλλα εργασιών, με μαρκαδόρους ή ξυλομπογιές.
- Να κάνει κατασκευές με την πλαστελίνη, από πράγματα που τον ενδιαφέρουν της καθημερινής του ζωής ακόμη και από το σπίτι..
- Να παίζει σωστά με τις κορύνες. Οι κορύνες στήνονται με μια συγκεκριμένη διάταξη. Θα πρέπει το παιδί να σύρει την μπάλα πάνω στο πάτωμα ώστε να ρίξει όλες τις κορύνες με τρεις προσπάθειες.

ΒΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2

Αυξημένη συμμετοχή σε δραστηριότητες (και στον κύκλο)

Μέσα από καθημερινές δραστηριότητες που συμβαίνουν κάθε ημέρα να αναλαμβάνει την πρωτοβουλία να ξεκινάει μια δραστηριότητα ή να την φέρει σε πέρας με τη συνεργασία ενός άλλου νηπίου (ομάδα).

- Να συμπληρώνει τον πίνακα της ημέρας και τον πίνακα του καιρού καθημερινά σε συνεργασία με ένα άλλο νήπιο.
- Στην διάρκεια του κύκλου δίνεται σημασία στις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνει, όπως στο ξεκίνημα ενός τραγουδιού, μιας δραστηριότητας, μιας ιδέας που θα παρακινηθεί να μας εκφράσει. Να δοθεί σημασία σ' αυτό που θα μεταφέρει από το σπίτι του, από την προηγούμενη ημέρα.
- Η συμμετοχή του σε δημιουργία μικρών καθημερινών ιστοριών από εικόνες, έστω και με απλή δομή. Στην αρχή με τρεις εικόνες και στη συνέχεια αυξάνονται. (Πάντοτε στα ενδιαφέροντά του).
- Ανάπτυξη της υπευθυνότητάς του. Να ταΐζει τα ψαράκια και να περιποιείται τα φυτά μας, να τα ποτίζει, να τα καθαρίζει.

ΒΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 3

Επικοινωνία και συνεργασία με τον άλλον

- Του ανατίθεται να μάθει και να απαγγείλει ποίημα στην γιορτή της 28^{ης} Οκτωβρίου. Μαθαίνει να περιμένει τη σειρά του για την παραπάνω απαγγελία. Όταν έρθει αυτή θα πρέπει να έρθει σε ένα συγκεκριμένο σημείο της αίθουσας, να κάνει υπόκλιση, να πει το ποίημά του αργά και καθαρά και μόλις τελειώσει να ξανακάνει υπόκλιση και να επιστρέψει στη θέση του,

- Συμμετοχή του σε δραματοποίηση ενός παραμυθιού. Του ανατίθεται ρόλος εύκολος, αλλά και που να τον ελκύει, να έχει ενδιαφέρον.
- Τα παραπάνω θα τον βοηθήσουν να πάρει ενεργό μέρος σε οργάνωση γιορτών και παρουσίασης θεατρικών παραστάσεων (Χριστουγέννων, Εθνικών, καλοκαιριού).
- Συμμετοχή του σε μουσικά παιχνίδια (κινήσεις με μίμηση, από την παρουσία προτύπου και χωρίς αυτήν). Στις μουσικές καρέκλες. Με το χτύπημα του ταμποурίνου τρέχουν τα παιδιά γύρω από τις καρέκλες. Στο σταμάτημα κάθονται σ' αυτές. Ένα παιδί περισσεύει γιατί δεν έχει καρέκλα και βγαίνει από το παιχνίδι.
- Συμμετοχή του σε ομαδικές δραστηριότητες. Κατασκευή ενός τεράστιου ήλιου χρησιμοποιώντας διάφορα υλικά (νερομπογιές με πινέλο, μαρκαδόρους, κλπ.), χαρκοκολλητική, φύτεμα βολβών και άλλων λουλουδιών
- Ομαδικά παιχνίδια στην αυλή (σήματα κυκλοφορίας, ποδόσφαιρο, η μικρή Ελένη κλπ.)
- Συμβολικά παιχνίδια . του μαραγκού, του καταστηματάρχη παντοπωλείου, του σπιτιού, του γιατρού.

ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ

- Παρακινείται ώστε να «μπαίνει» σε ομάδα παιδιών που παίζουν ένα παιχνίδι σε ελεύθερες δραστηριότητες είτε με τον μαραγκό, είτε με το σπιτάκι, είτε στα τραπέζια, είτε στο μαγαζάκι.
- Ενεργή συμμετοχή του σε θεατρικές παραστάσεις με ανάληψη ρόλου(ποιήματος)(π.χ. του βοσκού στη γιορτή των Χριστουγέννων, του ήρωα στη γιορτή της 25^{ης} Μαρτίου κλπ.)
- Σε κάθε τραπέζι (ομάδα τεσσάρων παιδιών) ανατίθεται να βρουν από περιοδικά διάφορα αντικείμενα, όπως ζώα, δέντρα, πουλιά, ώστε να κατασκευαστεί ένα κολάζ με θέμα ‘το δάσος’. Ο Γ. ψάχνει να βρει, να κόψει και να κολλήσει με τα υπόλοιπα παιδιά του τραπέζιού του π.χ. ζώα.
- Να κατασκευάζει με τουβλάκια διάφορες κατασκευές και να λέει τι έκανε, ώστε να δέχεται την κριτική.
- Να μάθει τη χρησιμότητα των χρημάτων, τη χρησιμοποίησή τους, να τα αντιστοιχίζει με αντικείμενα που έχουν την ίδια αξία.
- Να μάθει να κυκλοφορεί μέσα στην πόλη. Πάνω στο πεζοδρόμιο, από τις διαβάσεις, σε πεζόδρομο, όπως και άλλα σήματα κυκλοφοριακής αγωγής. Όλα τα παραπάνω μέσα από εποπτικό υλικό, αλλά και βιωματική προσέγγιση(παιχνίδια στην αυλή, στην αίθουσα) με συμμετοχή του σε πρόγραμμα κυκλοφοριακής αγωγής.

Οργάνωση της συμπεριφοράς

- Καθορισμός ορίων και κανόνων στο διάλειμμα. Εφαρμογή τους. Ορίζεται το όριο της αυλής μέσα στο οποίο θα πρέπει να κινείται και να παίζει το κάθε παιδί.
- Η θέση που θα πρέπει να κάθεται την ώρα του φαγητού. Κάθε παιδί κάθεται στο καρεκλάκι που γράφει το όνομά του. Σ' αυτήν μόνο επιτρέπεται να κάθεται την ώρα του φαγητού, των εργασιών, της ανάπαυσης.
- Να τακτοποιεί τα αντικείμενα (παιχνίδια μαρκαδόρους, ξυλομπογιές κ.α.) της αίθουσας στη θέση τους. Μετά το πέρας των εργασιών
- Κατανόηση των αριθμών πάνω στα χρήματα. Πάνω σε διάφορα είδη που φέρνουν τα παιδιά από σπίτι τους κολλούν μικρές ταμπελίτσες με την τιμή του κάθε είδους (μέσα από διάλογο). Τα χρήματα γράφουν πάνω τους αριθμούς

που είναι ίδιοι με αυτούς που προηγουμένως έγραψαν. Το κάθε είδος αντιστοιχεί σε ένα νόμισμα, που για να το αγοράσουν θα πρέπει να γράφει τον ίδιο αριθμό.

- Μέσα από το συμβολικό παιχνίδι του “μαγαζιού” θα καταλάβει την αγοραστική δύναμη των χρημάτων. Από τις συναλλαγές που θα αναπτυχθούν και την ανάγκη για την αγορά των αγαθών του “σπιτιού”, θα αναπτυχθεί τόσο η αξία των χρημάτων, όσο και των ειδών.
- Τη στιγμή που είναι στο ταμείο για να πληρώσει αυτά που αγόρασε, περιμένει τη σειρά του, λέγοντας τα είδη που αγόρασε.
- Την ώρα που είναι να πάρουν τις τσάντες για φαγητό περιμένει τη σειρά του χωρίς να σπρώχνει τον άλλον. Όταν βγαίνουν έξω στο διάλειμμα, όπως και όταν μπαίνουν μέσα στη αίθουσα, πρέπει να πάει στη σειρά του.
- Να περνάει στο απέναντι πεζοδρόμιο από τις διαβάσεις, αναγνωρίζοντας το φανάρι που του το επιτρέπει.

ΒΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 4

Βελτίωση της αυτοεξυπηρέτησής του.

- Την ώρα του φαγητού ανοίγει την τσάντα του σωστά και βγάζει το φαγητό του. Πρώτα όμως στρώνει την πετσέτα του για να μην λερώσει το τραπέζι του και το πάτωμα. Στη συνέχεια πιάνει το φαγητό του σωστά και με τα δυο χέρια.
- Η μάσηση πρέπει να γίνεται σωστά στο στόμα και όχι να καταπίνει το φαγητό του αμάσητο. Μασάμε αργά και καλά.
- Όταν τελειώνει το φαγητό του διπλώνει την πετσέτα του και την ξαναβάζει μέσα στην τσάντα του. Στο σπίτι την ξανατινάζει ώστε να καθαριστεί καλά και μετά από δυο ημέρες πρέπει να την αλλάξει με μια καινούργια.
- Στη συνέχεια παίρνει το σκουπάκι και σκουπίζει τα ψίχουλα από το τραπέζι του ώστε να είναι καθαρό.
- Τέλος πλένει το πρόσωπό του αν έχει λερωθεί και τα χέρια του στο νιπτήρα.
- Την ώρα του φαγητού προσέχει να μην λερώσει τα ρούχα του

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΜΕΘΟΔΟΙ

Πριν ακόμη γίνει ο προσδιορισμός της διδακτικής μεθόδου που θα ακολουθηθεί για την ανάπτυξη του Γ., έγινε συστηματική παρατήρηση σε όλους τους τομείς ανάπτυξής του. Επίσης η στάση του απέναντι στα παιδιά και το αντίστροφο, η στάση του και οι αντιδράσεις του προς τους νηπιαγωγούς, έγινε προσπάθεια κατανόησης του τι κουβαλάει ο Γ.

Ο Γ. φαίνεται να υστερεί σε όλους τους τομείς ανάπτυξης. Εκτιμώ πως ανήκει στην κατηγορία των νοητικά καθυστερημένων ατόμων. Άλλωστε ο K. Lewin (1935) θεωρεί τη Ν.Κ. όχι μόνο σαν νοητικό πρόβλημα, αλλά κυρίως σαν πρόβλημα της όλης προσωπικότητας (Τομασίδης).

Ο Γ. ερχόμενος στο νηπιαγωγείο έφερε μαζί του θετικές και αρνητικές συνεξαρτήσεις. Αυτές έπρεπε είτε να ενισχυθούν, είτε να απαλειφθούν, μέσα από μια διαδικασία μάθησης. Στην αρχή έμοιαζε να είναι φοβισμένος, κυρίως από τους ενήλικες, μα μερικές φορές και από τα νήπια. Έτσι αν ο Γ. βίωνε θετικές καταστάσεις σε διάφορα προβλήματα τότε θα συνέδεε το νηπιαγωγείο με θετικά συναισθήματα. Έχοντας θετικά συναισθήματα θα ήταν έτοιμος να δραστηριοποιηθεί, θα έβρισκε ενδιαφέρον σε δραστηριότητες (ομαδικές ή ατομικές).

Θα ήταν σημαντικό για τον Γ. να αυτοπροσδιοριστεί, να αναγνωριστεί και τέλος να αποτελεί για την ομάδα ένα πλήρες και ισότιμο μέλος. Άλλωστε αυτό που διαπίστωσα πως συγκινεί τον Γ. μέσα από οργανωμένες δραστηριότητες, είναι η

επαφή του με τα υπόλοιπα παιδιά π.χ. του αρέσει και προτείνει πολλές φορές να ακούσουμε και να παίξουμε τον Μιχάλη (μουσικό παιχνίδι με ζευγάρια). Επομένως το καλό παιδαγωγικό κλίμα και η ζεστή ατμόσφαιρα, θα πρόσφερε στον Γ. (όπως και σε κάθε παιδί άλλωστε) συναισθηματική ασφάλεια και ικανοποίηση.

Έτσι κρίνω αναγκαίο και απαραίτητο τη χρησιμοποίηση ενισχυτών, πρωτογενών και δευτερογενών (Skinner). Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αποφευκτεί κάθε μορφή πόνου, φοβικής κατάστασης (πρωτογενής ενισχυτής) και να ενισχυθεί με ένα χαμόγελο, ένα χάδι (δευτερογενής ενισχυτής), ώστε να δημιουργηθεί κλίμα εμπιστοσύνης, ασφάλειας, σιγουριάς, συναισθηματικής ζεστασιάς.

Σύμφωνα με τις αρχές της συντελεστικής μάθησης πρέπει να υπάρχει μια σχέση μεταξύ της ενέργειας και του αποτελέσματος (εάν...τότε ...), έτσι ώστε να φτάσουμε στην επιθυμητή συμπεριφορά. Κάθε επιθυμητή συμπεριφορά θα ενισχύεται με επιβράβευση, ενώ κάθε ανεπιθύμητη συμπεριφορά θα αγνοείται (απόσβεση)

Μέσα στη διδακτική μέθοδο που θα ακολουθηθεί ένα σημαντικό κομμάτι, θα πρέπει να έχει η παροχή "δυναμικής γνώσης"² που απαιτεί την ενεργή συμμετοχή όλων των νηπίων σε δραστηριότητες που τελικά αποτελούν βιωματικό χαρακτήρα. Δεν πρέπει να ξεχνάμε πως κατακτούμε κάτι μόνο όταν το βιώνουμε και όχι όταν απλώς το εκτελούμε. Βιώνουμε κάτι που μας ενδιαφέρει, μας προκαλεί, μας συγκινεί, μας καθιερώνει στην ομάδα μας. Επομένως εκείνο που έχει σημασία είναι να παρέχονται δυνατότητες και να δημιουργούνται συνθήκες για την παροχή κατάλληλων ερεθισμάτων, για καλλιέργεια ελεύθερου και ανοικτού πνεύματος σ' ένα περιβάλλον ισοτιμίας.

«Στην εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες και ειδικά με βαριά νοητική υστέρηση, η μάθηση έχει ειδοωθεί υπό μια πιο ευρεία έννοια, ως η ενότητα της εμπειρίας, της δράσης και της σκέψης αλλά και ως διαδικασία "οικείωσης" με τον κόσμο.»³

Ο Liberman αναφέρει τον όρο "ζωντανή μάθηση". Πρόκειται για μια ολιστική διάσταση της μάθησης, όπου ο μαθητής βιώνει τη διαδικασία της μάθησης ως άτομο και ως μέρος ενός όλου (της ομάδας). Στη ζωντανή μάθηση «το παιδί βρίσκεται σε συνεχή αλληλεπίδραση με το περιβάλλον και γι' αυτό η ανάπτυξή του δεν είναι θέμα μόνο της διαδικασίας ωρίμανσης, αλλά και της διαδικασίας της μάθησης. Παράλληλα, η μαθησιακή διαδικασία δε μένει ανεπηρέαστη από τη συναισθηματικότητα για παράδειγμα οι έντονες θετικές συναισθηματικές καταστάσεις συκρατώνται πιο εύκολα στη μνήμη παρά οι αρνητικές εμπειρίες (Kretschmer, 1991). Στο πεδίο της μάθησης θα πρέπει να καλλιεργείται η ύπαρξη τέτοιων έντονων συναισθημάτων, όχι ουδέτερων, έτσι ώστε να ενισχύεται η μνήμη του μαθητή.»⁴

Η συνεχής παρουσία του μέσα στην ομάδα θα τον βοηθήσει ν' αναπτύξει ικανότητες. Η συμμετοχή του μέσα της, θα του δώσει τη δυνατότητα να αντιληφθεί τους γύρω του ως συνεργάτες και αρωγούς στο έργο του (στη δραστηριότητα), θα μάθει να επικοινωνεί με τους άλλους. Θα βοηθήσει το Γ. να δημιουργήσει μια θετική εικόνα για τον εαυτό του, να συνειδητοποιήσει τα ατομικά του όρια, να αξιοποιήσει όσο το δυνατό περισσότερο τις ικανότητές του.

Η συνύπαρξη του Γ. με τα υπόλοιπα νήπια και η αλληλεπίδραση μεταξύ τους, ελπίζω να φέρει όσο το δυνατόν περισσότερα θετικά, για όλη την ομάδα, αποτελέσματα. (Συμπεριλαμβανομένων και ημών των νηπιαγωγών). Η συνεχής παραμονή του μέσα στην τυπική τάξη, θα μου δώσει και θα του δώσει τη δυνατότητα να εμπλακεί σε αρκετές δραστηριότητες, με κύριο αποδέκτη την κοινωνική του

² Κάτσιου-Ζαφρανά Μαρία ΕΓΚΕΦΑΛΟΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ Θεσσαλονίκη Εκδοτικός οίκος Αδελφών Κυριακίδη α.ε. 2001 σελ. 175

³ Καρτασίδου Λευκοθέα ΜΑΘΗΣΗ μέσω ΚΙΝΗΣΗΣ Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας Θεσσαλονίκη 2004 σελ.20

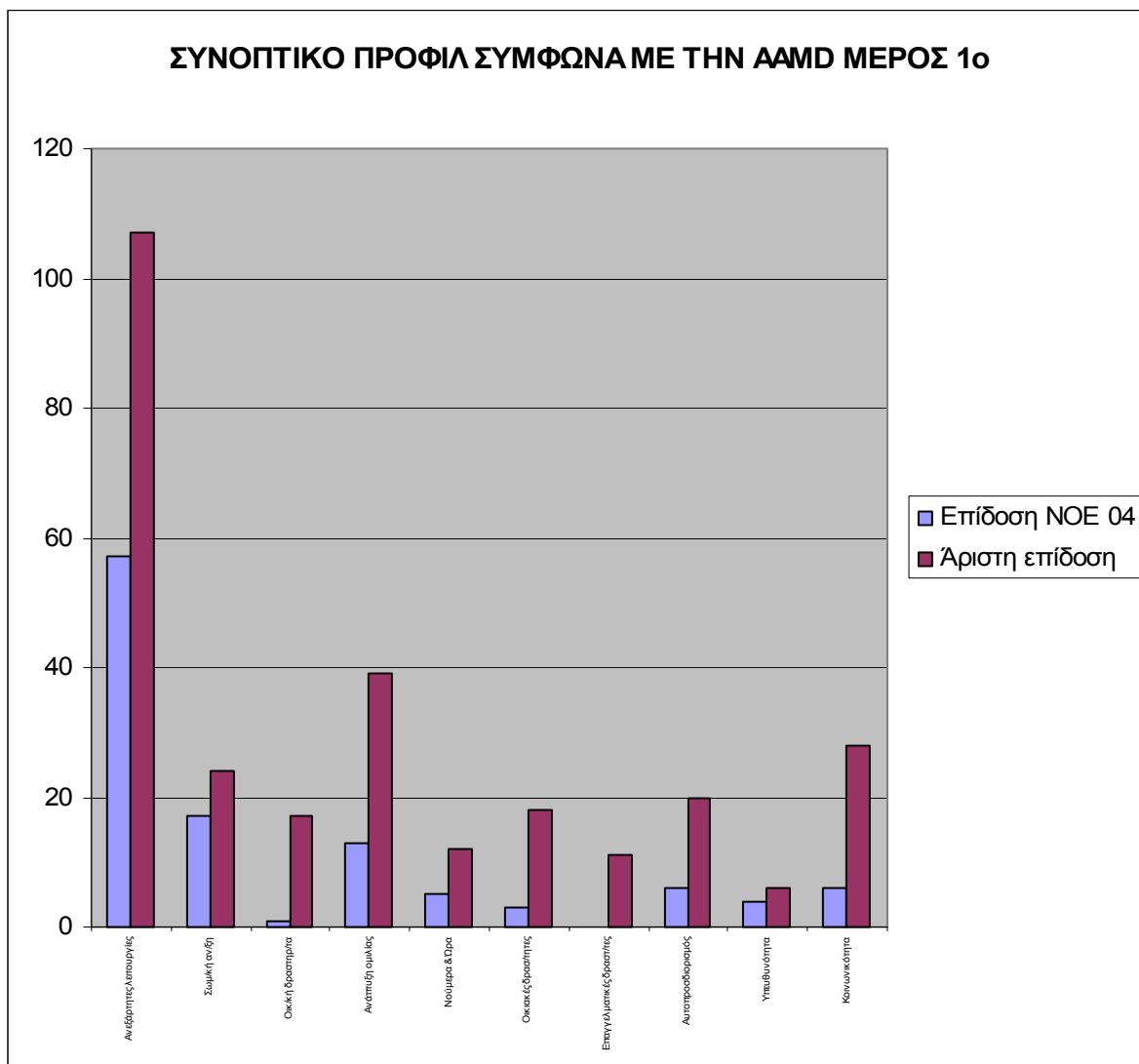
⁴ Καρτασίδου Λευκοθέα ΜΑΘΗΣΗ μέσω ΚΙΝΗΣΗΣ Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας Θεσσαλονίκη 2004 σελ.23

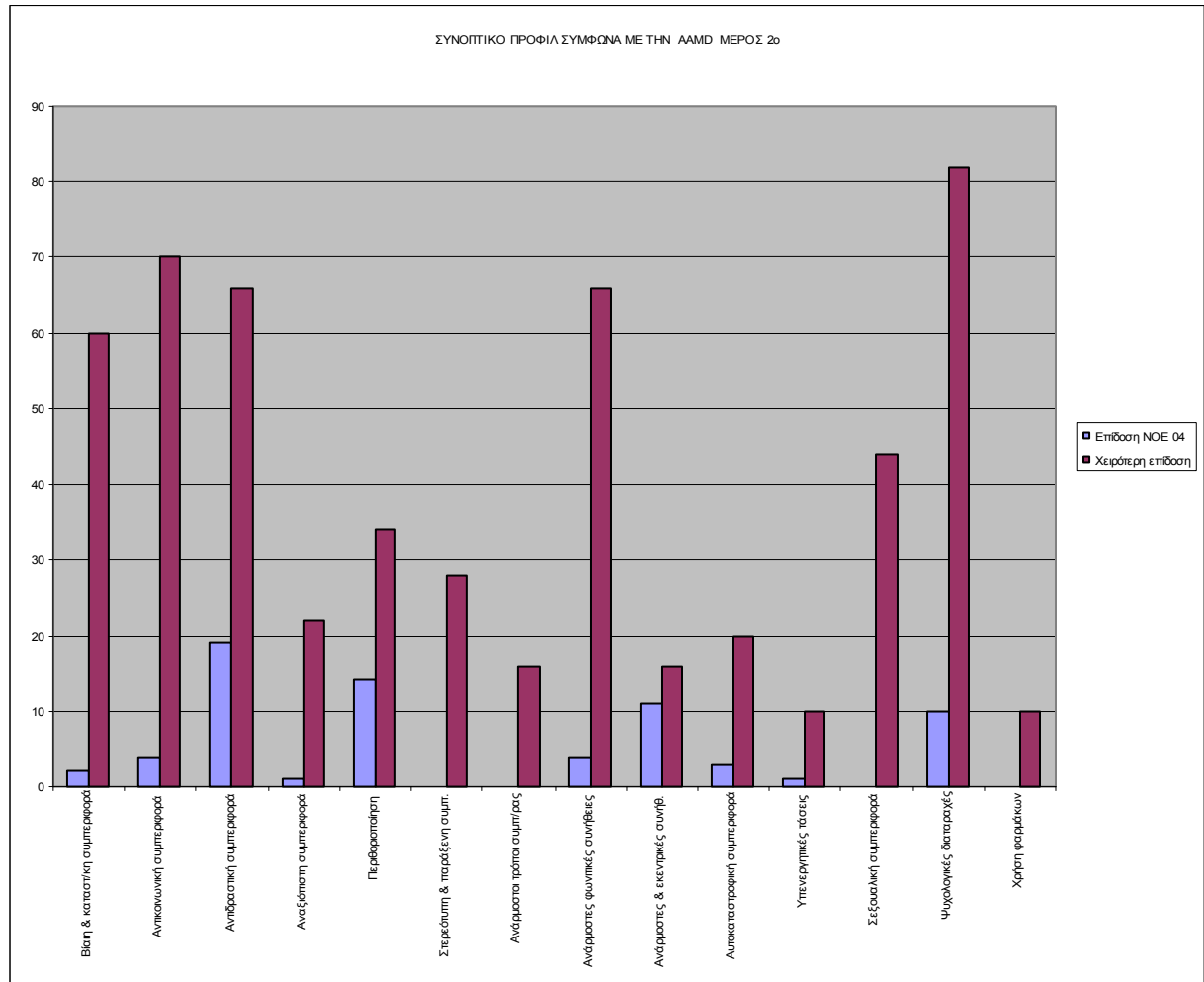
αποδοχή και ανάπτυξη. Ειδικά με το πρόγραμμα κυκλοφοριακής αγωγής που θα εφαρμοστεί στη διάρκεια της σχολικής χρονιάς και η παραμονή του στο νηπιαγωγείο περισσότερο χρόνο, πιστεύω πως θα βοηθήσει τον Γ. να αποκομίσει και ν' αναπτυχθεί περισσότερο, να αποκτήσει γνώσεις χρηστικές στην ευρύτερη κοινωνική του ζωή και συνήθειες.

Τα προγράμματα δράσης θα κινηθούν σε τρεις άξονες. Αυτόν της κοινής ομάδας, της κοινής πορείας εξέλιξης των δραστηριοτήτων, αυτόν της εξειδικευμένης εξατομικευμένης παρέμβασης με τον Γ. και τέλος τον οικογενειακό άξονα. Κοινός παρονομαστής όλων των παραπάνω είναι η επικοινωνία και η αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών που απαρτίζουν τον κάθε άξονα. Η σωστή σε βάση επικοινωνία, θα βοηθήσει σημαντικά και καθοριστικά την αποφυγή προβλημάτων, όπως φόβος, έλλειψη λεκτικής επικοινωνίας και γενικότερα αποφυγή αρνητικής συμπεριφοράς.

Μακροπρόθεσμος στόχος είναι ν' αποκτήσει ο Γ. όσο αυτό είναι δυνατό, την ικανότητα να μπορεί να επικοινωνεί με το περιβάλλον του, με τον άλλον, να αποδεσμευτεί από την εξάρτηση των μεγάλων, ν' αυτονομηθεί.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Καρτασίδου Λευκοθέα ΜΑΘΗΣΗ μέσω ΚΙΝΗΣΗΣ Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας Θεσσαλονίκη 2004
2. Κάτσιου-Ζαφρανά Μαρία ΕΓΚΕΦΑΛΟΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ Θεσσαλονίκη Εκδοτικός οίκος Αδελφών Κυριακίδη α.ε. 2001
3. Κολιάδη Α.Εμμανουήλ ΘΕΩΡΙΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ Τόμος Α' ΑΘΗΝΑ 1996
4. Ράπτης Α- Ράπτη Α.. Μάθηση και διδασκαλία στην εποχή της πληροφορίας. Αθήνα 2002.
5. Τομασίδης Χ. Χριστόδουλος Εισαγωγή στην ψυχολογία Εκδόσεις: Δίπτυχο Αθήνα 1982
6. Τζόνσον Β. – Βέρνερ Ρ Οδηγός ανάπτυξης για προβληματικά παιδιά Εκδόσεις : Καστανιώτη Αθήνα 2002
7. Βιβλίο δραστηριοτήτων για το νηπιαγωγείο. Βιβλίο νηπιαγωγού ΥΠΕΠΘ ΟΕΔΒ
8. Δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας ΥΠΕΠΘ (ΠΙ) ΟΕΔΒ 2000
9. www.clab.edc.uoc.gr/etpe/main.htm